

condicions, val més extractar el que ells diuen.

Thurneysen: «L'irl. mj. *rūsc* també significa 'escorça': 'un objecte confeccionat amb escorça, cistell'; el vocalisme del bret. *rusk/ruskl* 'escorça', i *ruskenn* «ruche», mostra que l'arrel n'ha estat manlevada de la forma romànica, o almenys influïda per aquesta, cf. l'autòcton ky. *rhisgl/rhisgl*; el còrnica posseïx alhora *risc* i *rusc*: la forma britònica genuïna i la manlevada» (*Keltorum*, 111) Pedersen després de demostrar que l'addició d'una -l intermitent i an-etimològica al final de molts mots gallesos és un fenomen freqüent en polisíl·labs, afegeix que també pot sorgir en algun monosíl·lab: «ky *rhisgl* 'escorça d'arbre' [*rīsg* segons Sweet en «North Welsh»], còrnica ant. *rusc*, bretó *rusk*, *ruskl*, irl. [manllevat] *rūsc*» (Vgl *Gramm d kelt Spr* I, 332) «*Rusk*, *ruskl*, s. m., écorce, corn. *rusc*, ky. *rhisgl*, v. irl. *rūsc*, irl. *rusc*, gaél. *rūsg*, gaulois romanisé **RUSCA* id. [> prov. *rusco* etc.]: le mot paraît celtique, mais emprunté au raireau irlandais par le corno-breton, qui autrement aurait l'i cymrique; on ne lui connaît nulle part d'équivalent (sci. "dans les langues indo-eur.")», VHenry (*Lexique Etym du Breton Mod*, 236). «Irl. medio *rūsc*, bret. *rusk* --- appaïono per il loro vocalismo, prestiti dal galloromanzo --- La forma cimr. riportata dal REW va data [millor] così: *rhisgl* o *rhisg*», Bolelli (*It. Dial* xviii, 60).

Per a la possible, però ben incerta, connexió amb ROSCA, V. el que n'he dit allà, en el paràgraf relatiu a 75a56ss.

Quant a la formació de *rusc* sobre *rusca* observem que també es produeix ja en bretó, mitjançant un sufix de tipus adjectival -en: «*rusken* s f.: ruche faite d'écorce: dérivé de *rusk*» (id. Thurneysen). És a dir sembla tractar-se d'una derivació amb el sufix -E(I)NĀ, molt paral·lela a la hispano-cèltica KOLM-E(I)NĀ (> cast. colmena), només que aquí derivada del cèlt. KOLMO- 'palla, tiges de palla'. Aquí es pot afegir una conjectura, ja insinuada per d'altres, i que crec poder interpretar, i em sembla digna de més estudi, a desgrat de la seva incertitud.

A propòsit de l'aparició de la paraula ll *riscus* en l'*Eunuchus* de Terenci,³ diu Donat que era una «cista pelle contacta» o sigui un baguet folrat de «pellis» (cuïro? escorça?), amb l'explicació «nomen phrygium». També es documenta amb la grafia *βλοχος* en Antífanes grec. I conjecturava Thumb (*Die Griech Sprache im Zeitalter des Hellenismus*, 141, 111): «sembla que prové del galàtic, transmès per mitjà del frigi; cf. irl. ant. *rūsc* 'escorça' 'cistella', ky. *rhisgl* 'escorça' (corn, bret. *rusc* < gallo-romànic **rUSCA*)». És sabut que els gàlates eren cèltes del NO. d'Europa que s'obriren pas fins al centre d'Anatòlia i hi establiren un Estat. D'una banda això fóra un testimoni útil que *RUSCA* ja era cèltic quan els gàlates deixaren llur seu europea en el S. iv a C. Resta incert perquè el pas de *u* a *i* no és clar que es pugui justificar pel frigi (llengua al·lògena, a la costa asiàtica, que transmetria el mot), com entén més aviat Hofmann (Walde-H., s. v.) que Walde (*Lat. Et Wb* 2), i menys que ja fos cèltic (a la manera del britònic).

Tanmateix és una idea suggestiva, també com a indicatiu que ja es fabricaven receptacles de rusca en temps dels gàlates, com el nostre *rusc*, i com l'acc. 'panera, cove' de l'irl. mitjà. D'altra banda tindríem aquí ja la formació masculina en -os, a base del *rUSCA* femení 'escorça', ben paral·lela a la del nostre *rusc*: hi hauria hagut, doncs, d'una banda 'escorça' → 'caixa d'escorça', i de l'altra 'rusc d'escorça'

Apleguem encara dades diverses d'interès per al pasat d'aquests mots. El nom de *Ruscino*, -onis, > *Ros-selló*, i *Castell-rosselló*, pot ser derivat de *RUSCA*? (Whatmough, *Dial Anc. Gaul*, 63). No és inconcebible, car ni escassegen les suredes en aquella terra ni en foren gaire absents els cèltes, per bé que el paral·lel *Barcino* no sembla pas cèltic, un altre argument negatiu és que, segons la *o* de *Ros-selló*, la *u* de *Ruscino* degué ser breu i la de *rUSCA* era llarga. Sobre la *ū*, sobre certes variants que aparenten *ū*, es pot veure una teoria de J. U. Hubschmied, *VRom* III, 101, n. 2, certament molt discutible, i discutida No és que no existeixin variants en *o*: veg. el que dic a l'article ROSCA, aquí mateix i més en el DCEC/DECH; *rousche* es troba en Rabelais (*Gargantua*, cap 40) etc.

Especialment a Aragó: *ruscada* 'bugada', que com posa de relleu Rohlf's (*Le Gc* 1, § 92, p. 34) s'oposa a la forma gascona amb *u*, car en aquest sentit el mot gallo-romànic per allà arriba fins als Pirineus: Barrousse, Aspa *arrusco*, *rusco* «cuve à lessive»; aran. *rūské* 'bugader' (*ALCat*, s. v.). I com a nom del cubell bugader el derivat *roscajero* és tan antic com present en aquelles valls: «una cota de hombre --- Un *roscajero* de vimpnes, 12 drs; una camenya» a. 1373, «un alguinyo, dos *roscajeros* chicos; 6 porgadores» a 1397 (*BRAE* IV, 347, 217)

No fou cosa esporàdica, car viu fins avui, de cap a cap de l'Alt Aragó: *roscajero* a Graus i Campo (*ALCat*, s. v.), a Ansó jo mateix vaig notar o *roscajero*, on feien bugada amb *leñiba* de *venisa* (1966); segons A. Kuhn és forma molt estesa per totes les valls, però justament a Ansó anota un *rūsk*. (*RLR* XI, 277) i també *roscajél* (*RLR* XI, 227); Casac. *roscajero* a Echo i Ansó, però *ruscajero* a Bielsa i Plan, *ruscajero* a Gistaín, i àdhuc el primitiu *rusca* que és el 'rusc' a Gistaín, i el 'cossi de bugada' a Bielsa (*BDC* XXIV, 180). Amb *o* entra fins algun poble cat., extrem del Matarranya: *roska* a Maella 'bugada', però ja amb *u* ho trobà Casac, 1923, a tres pobles de la mateixa comarca (*rūskáde*, -áe, Favara, Calaceit etc.).

Cal dir que la força d'aquesta forma aragonesa en *o* és molt dubtosa, no sols per aquesta vacil·lació, sinó perquè les variants en -er, i el mateix quadre geogràfic del conjunt, induïxen a pensar, que el mot fos primitivament un intrús en aquella terra, i llavors es comprèn que hi fos assimilat a l'autòcton ROSCA

Altament sobre aquesta *o* hi havia una explicació de Bloch: «forme altérée par croisement avec *rouche* 'sorte de roseau', mot encore usuel dans les parlers de la Loire», que no sembla desenraonada (aquest *rouche* vindria potser d'algun diminutiu **ROSKI*, -*KIN*, del francic *ROS*=al. *rohr*?); i encertada o no, no tenia